

00YR00133

SKUP 1999 – 28

Prosjekt: Den store skammen

Medarbeider: Gunnar Ringheim

Publikasjon: Dagbladet

Publisert: September – desember 1999

Medium: Avis

Tema: Samfunn

METODERAPPORT

1. Journalist: Gunnar Ringheim, Dagbladet

2. Tittel: "Den store skammen"

3. Publisert: I Dagbladet 20. - 25. september, 7. oktober og 7. desember 1999.

4. Redaksjon: Dagbladet, Postboks 1184 Sentrum, 0107 Oslo. Tlf. 22 31 06 00.

5. Journalistens adresse: Mosseveien 189, 1170 Oslo. Tlf. 901 69 545.

6. Redegjørelse for arbeidet:

a) Når og hvor kom arbeidet i gang, hva var ideen som startet det hele?

I juni 1999 fikk jeg fra en kilde oversendt kopi av et brev til statsminister Kjell Magne Bondevik fra den tidligere offshoredykkeren Tom Engh. I brevet skrev Engh:

"Myndighetene har til nå vist en unnfalleshhet og feighet uten sidestykke i måten de har valgt å overse Nordsjø-dykkernes ulike problemer, skader og senskader på. Derfor skriver vi nå til Dem, statsminister Bondevik, i håp om at De innehar den nødvendige handlekraft og styrke til å skjære igjennom for raskt å løse denne uverdige saken."

Brevet var sendt til statsministeren fire måneder tidligere. Da jeg møtte Tom Engh første gang, lørdag 3. juli, var han sterkt opprørt over svarbrevet han nettopp hadde mottatt fra Statsministerens kontor. Engh syntes svaret var lite konkret og følte seg støtt av at statsministeren ikke selv tok seg bryet med å svare ham.

"Mange av mine gamle kompiser i Nordsjøen er i ferd med å gi opp. Vi står på kanten av stupet. Henvendelsen til Dagbladet er vårt siste forsøk på å få offentlig oppmerksomhet, slik at staten presses til å rydde opp," sa Tom Engh. Jeg lovte å se på saken.

b) Hva var den sentrale problemstillingen ved starten av prosjektet?

Forsøke å finne ut hva slags konsekvenser de ekstreme oppdragene på dypet har fått for Nordsjøens pioneerdykkere. Stemte påstanden om at varig skadde dykkere sitter igjen uten helseoppfølging og med minimal uføretrygd i landet de gjorde til en rik oljenasjon?

c) Ble problemstillingen endret underveis?

Etter å ha sett videoopptak av Brennpunkt-redaksjonens sterke TV-film fra april 1998 og lest arkivklippet av Dagens Næringslivs grundige lørdagsdokumentar fra mai 1999 om offshoredykkerne, bestemte vi oss for å fokusere minst mulig på statistikker og forskningsmateriale - og i stedet forsøke å få fram

konsekvensene om dykkerskadene, ved å la oljeheltene og deres nærmeste selv fortelle om sine liv.

d) Kort beskrivelse av organiseringen av arbeidet, metodebruk, kildebruk, problem underveis:

I løpet av juli/august pløyde jeg gjennom fagrapporter, brev, dokumenter og annen tilgjengelig informasjon fra aviser og tidsskrifter om offshoredykking, særlig materiale fra de første tiårene.

Redaksjonsledelsen ga klarsignal til fire skjermede ukers jobbing med dykkersaken etter å ha fått seg forelagt ei enkel skisse til mulige reportasjer. Jeg satte sammen ei kildeliste over dykkermedisinsk ekspertise, forskere, fagmiljøer og byråkrater, som siden ble kontaktet en etter en. Notatene fra disse samtaler viste seg nyttige under hjemmebesøkene hos dykkerne og deres familier. Intervju-utskriftene fra samtaler med dykkerne ble sammenholdt med logger og forsøkt verifisert av fagekspertisen.

I samarbeid med dykkerne fikk vi utarbeidet ei navneliste over offshoredykkere som hadde forulykket under oppdrag eller tatt sitt eget liv etter at de ble erklært arbeidsudyktige.

Vi fikk også utarbeidet ei navneliste over offshoredykkere med varige skader. Etter flere møter og bakgrunnssamtaler med noen av pionerdykkerne, gjorde jeg intervju- og fotoavtaler med tre av dem.

Vi sirklet oss etter hvert inn mot noen etterlatte, som ble kontaktet med tanke på intervju. Ei enke etter en offshoredykker som begikk selvmord ønsket å prate med meg.

Tom Engh tok i mot oss hjemme i Drøbak sammen med kone og sønn. Han fulgte med til Stavanger og var til stede da jeg intervjuet hans tidligere arbeidskollegaer Rolf Guttorm Engebretsen og Tor Gudmestad. Vi hadde mye igjen for at samtaler foregikk med alle til stede. Og ikke minst for at vi fikk deres samlede reaksjoner under besøket på oljemuseet, der lite av deres virkelighet viste seg å være representert.

Dykkerne var også med da vi møtte enken Grazyna Sørmarken første gang. Vi hadde forespeilet henne at hun kunne intervjues anonymt, ikke minst av hensyn til sønnen, som ikke visste at faren hadde tatt livet sitt. Hun foreslo etter hvert at hun kunne framstå med bilde og fullt navn, fordi hun mente tida var inne til å la sønnen få vite.

Dykkerne, konene og enken fikk hele reportasjeserien til gjennomlesing før publisering. Jeg kontaktet dessuten faren og brødrene til dykkeren som hadde begått selvmord, for å varsle dem om intervjuet med svigerdatter/svigerinne. De hadde ingen innsigelser.

For å unngå at nøkkelpersonene skyldte på tidspress for å slippe å svare, ba vi statsminister Kjell Magne Bondevik og direktør Gunnar Berge i Oljedirektoratet om kommentar to uker før publisering.

7. Hvor mye arbeidstid og eventuell fritid er brukt på prosjektet?

Ei ukes research innimellom andre journalistiske gjøremål. Lesing av dokumenter og forskningsrapporter ble gjort på fritida. Fire uker sammenhengende jobb i sluttfasen, inkludert 12 timer overtid. Betjening av nærmere 100 telefoner fra offshoredykkere og pårørende etter at reportasjene sto på trykk.

8. Spesielle erfaringer du vil nevne:

- a) Viktigheten av at fotograf blir dratt tidlig inn i prosessen i slike større prosjekter.
- b) Viktigheten av å ferdigprodusere hele reportasjeserien før publisering.
- c) Viktigheten av å planlegge publisering i samarbeid med desk og reportasjeledelse.
- d) Viktigheten av at redaksjonssjef (les: kveldsredaktør) har styrke og mot til å gi reportasjeserien plass og utstråling også på de vanskelige fjerde- og femtedagene, særlig når det er trangt om plassen.

Oslo, 11. januar 2000.

Gunnar Ringheim